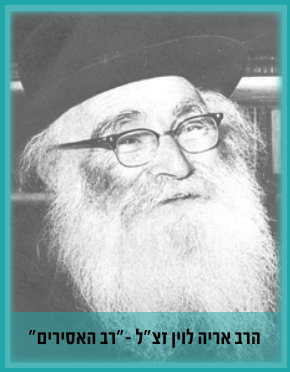
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת וישלח

ט"ז כסלו תשפ"ג

גליון מספר 283

דרך חיים

בגמרא (חולין צא.) נחלקו האמוראים האם המלאך שנאבק עם יעקב אבינו, שרו של עשו, היה נדמה כלסטים, גזלן, או כתלמיד חכם. כדי לבאר את תוכן הדברים יש להבין את היסוד שלמדונו חכמינו בגמרא (סוכה נב.) שליצר הרע יש שבעה שמות, וזאת משום שהוא בעל ריבוי פנים, בכדי להכשיל את האדם בכל פעם באופן המתאים ביותר לאותה העת. זוהי גם כוונת דברי חז"ל (ברכות סא.) "אמר רב: יצר הרע דומה לזבוב, ויושב בין שני מפתחי הלב". מבאר הסבא קדישא המהרש"א שהוא על פי האמור בקהלת (י ב) "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו", שהיצר הרע נלחם בדרך של כסיל לשמאלו, לנסות ולהכשיל את האדם בחטאים, הבאים מכח הצד השמאלי של האדם, ולעתים עומד הוא למול צד ימין, שקיום המצוות והקדושה של האדם תיעשה באופן לא שלם.

הרמח"ל מלמדנו בספרו 'מסילת ישרים' (פרק א) "כי כל עניני העולם בין לטוב בין לרע הנה הם נסיונות לאדם; העוני מצד אחד והעושר מצד אחד... השלוה מצד אחד והיסורין מצד אחד". לכל צד שאליו נפנה יש לאדם מקום לעבודה והתמודדות במלחמת היצר. לעתים אנו חושבים כי ההתמודדות שלנו נובעת רק בשל הקושי והמועקה, ואלמלא נזכה למענה על הקושי שוב לא נתמודד בקושי מלחמת היצר. מעין דבר זה מצינו אצל לוט, שכל עוד היה אברהם הולך כעני היה דבק בו ובאלהיו. אמנם דווקא עם עלייתם ממצרים בעושר ונכסים "ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי היה רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו. ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי מקנה לוט...ויסע לוט מקדם (רש"י - הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר אי אפשי לא באברם ולא באלהיו) ויפרדו איש מעל אחיו" (בראשית יג ו-יא). בנסיון העוני עמד לוט, ואילו דווקא בנסיון העושר כשל.

לעתים הדבר להיפך, שקל לאדם לעמוד בנסיון העשירות אך העוני הוא אשר מעבירו על דעתו ועל דעת קונו. הגאון ר' יואל קלופט סיפר שבעיר מינסק היה עשיר גדול שקראו לו ר' ברוך זלדוביץ', אשר עשה חסד רב, האכיל משפחות עניות, השיא כלות יתומות והיה אחד מגדולי תומכי התורה בעשרו הרב. יום אחד נגעה בו יד ה', עד אשר ירד מכל נכסיו והגיע לפת לחם. פנה ר' ברוך לר' חיים מבריסק בתמיה, שהרי לימדונו חז"ל (כתובות סו:) את אותו משל שמשלו בירושלים, שהרוצה לשמר את ממונו כשם שמלח משמר את התבואה - ירבה בצדקה וחסד שהוא משמר את הממון, וכן לימדנו הרמב"ם (מתנות עניים י ב) ש"לעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא היזק נגלל בשביל הצדקה... כל המרחם מרחמין עליו". ענה לו ר' חיים שאביו, בעל 'בית הלוי', הילך פעם בבית הקברות עד שמצא קבר עליו היה חרוט הפסוק "כפה פרסה לעני וידיה שלחה לאביון", ושאל שפסוק זה מקובל

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

לכתוב על מצבת נשים ולא על מצבתו של גבר, ומה ראו לכתוב פסוק זה על קברו של אותו אדם. הלך ר' חיים בחזרה לעיר ומצא בפנקס הקהילה שאותה מצבה היא מצבתו של גביר גדול שהיה נותן ביד רחבה לצדקה, עד אשר נתן את כל כספו וכילה את ממונו עד תום. מתוך דמעותיהם של העני מכר הגביר אף את החנוכיה, את קערת ליל הסדר ופמוטות הכסף של שבת, לשם השגת כסף לצדקה, וכל זאת בכדי להשיב נפשם של עניי העיר. לאחר שפשט את רגלו באופן מוחלט הגיעו לבית שני עניים ופשטו ידם לצדקה, לקח אותו גביר את כפית הכסף שנשארה בביתו ושברה לב' חלקים, את הכפית הביא לאחד ואת ידית הכפית נתן לשני. דייני העיר הושיבו בית דין לעיין בדינו של אותו גביר, מדוע נגזר עליו כך, להגיע לרשות ודלות כה חמורה. ולאחר שדנו בדברי חז"ל הרבים על מעלת הצדקה לא מצאו באותו אדם כל חסרון, מלבד מה שאמרו חז"ל (כתובות נ.) "המבזבז - אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות", ומשום שלא נזהר באותה תקנה הגיע למצב שנצרך לבריות. בשל כך אחר פטירתו החליטו החברא קדישא לכתוב "כפה פרשה לעני", על שום שחתך את הכפית של ביתו לב' חלקים, "וידיה" - ידית הכפית- "שלחה לאביון". בעקבות אותו סיפור אמר ר' ברוך לר' חיים כי מבין הוא שגם בו נגעה יד ה' דווקא בשל עודף הצדקה שנתן. ענה לו ר' חיים כי אין דעתו מתיישבת בהסבר זה. שאמנם גם לאותו יהודי הייתה קושיה בדבר ירידתו מנכסיו, עד אשר הושיבו בית דין על כך ומצאו תירוץ נאה. אך אני, אמר ר' חיים, לא סובר כפי שהכריע אותו בית דין.

עולמנו עולם הנסיון הוא, משעמדת בנסיון העושר באופן המהודר והשלם ביותר, שוב נזקק עתה לעמוד למול נסיון העוני על מנת לראות אם גם בו תצא עם ידך על העליונה.

הצד השווה שבכל הנסיונות הוא שלעולם יש התחדשות של נסיונות, עד אשר אמרו חכמינו (אבות ב ד) "ואל תאמן בעצמך עד יום מותך". זוהי כוונת "יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום" (קידושין ל:), שעל אף שאדם עמד בנסיונות הקודמים הנסיונות שבאים עליו עתה חדשים הם, ואין ערובה במה שהיה בעבר לגבי מה שיהיה בעתיד.

בהכרעת יעקב את המלאך רב הפנים, תלמיד חכם מחד ולסטים מאידך, חידש יעקב אבינו טבע לכל בניו אחריו להכריע את היצר בכל הנסיונות המתחדשים עלינו תדיר עד שנזכה לזריחת השמש מרפא צדקה בכנפיה.

שבת שלום!

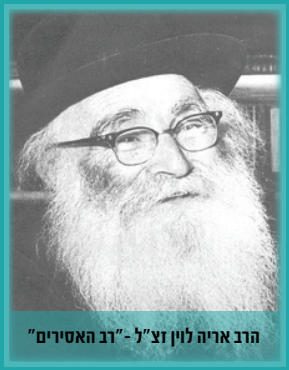
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בשנותיו האחרונות, והוא חלוש, סר ר' אריה למשפחתו של יעקב דוד פרלין, כדי לבקר את התינוק שנולד להם. הביעו ההורים את פליאתם על טרחתו של הרב הישיש לבוא ממרחקים בחום היום לבקר את בנם.

השיבם ר' אריה: "באתי לקיים מצות ביקור חולים, כי זהו היום השלישי למילתו של הבן, והרי התורה מספרת לנו שהקב"ה בכבודו ובעצמו בא לבקר את אברהם ביום השלישי למילתו, ומכאן שעליו ללכת בדרכיו...".

(איש צדיק היה עמ' 89)

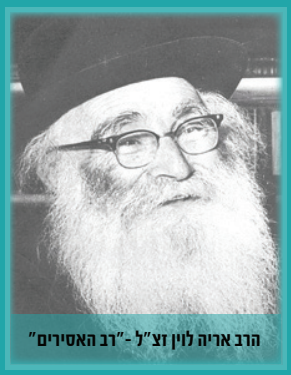
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ננצל את הבמה של תחילת ההכנות לחג החנוכה להביא עניין נשגב ומרומם מאד. ידועים דברי חכמינו "הרגיל בנר - הויין ליה בנים תלמידי חכמים" (שבת כג:), וכפי שביאר רש"י מדובר ב"נר מצוה דשבת וחנוכה". ותמיה גדולה היא, שרבים מישראל מקפידים בנר חנוכה ונר שבת ובכל זאת לא מצינו שכולם זכו לבנים תלמידי חכמים. הלא דבר הוא.

תמיה זו עלתה גם בידי רבי יצחק העיוור, בנו של הראב"ד השני ורב-רבו של הרמב"ן בקבלה, שהיה לאחד ממוסרי פנימיות התורה מדור לדור. שאלה זו הציג רבי יצחק לפני אליהו הנביא זכור לטוב, אשר היה נגלה עליו תדיר. מכח שאלתו זכינו להדרכה סדורה מפי קדשו של אליהו הנביא אילו הנהגות מיוחדות ראוי לעשות בהדלקת נרות חנוכה שבעבורם זוכים למעלה הגדולה של "הויין ליה בנים תלמידי חכמים".

ראשית הדריכו אליהו כי יש להדליק בכלי, והקודם משובח מהבאים אחריו; כלי זהב, כלי כסף, כלי מתכות בזהב ממין נחושת ודומה לגוון זהב, כלי נחושת ממש שהוא אדום, כלי מתכת המכונת נחושת, כלי בדיל, כלי עופרת, כלי מאבן, כלי זכוכית, ואח"כ כלים נוספים שפחות מצויים בימינו.

חלל הכוסיות צריכות להיות לפחות בגודל של אצבע על אצבע ובגובה אצבע, עד שיחזיק משקל של שניים וחצי דרהם (לפחות שמונה גרם). חומר הבעירה צריך להיות משמן זית זך, ואם אינו זך בכל זאת עדיף על שאר השמנים, ויש לתת לפחות שניים ורבע דרהם (לפחות 7.2 גרם) שמן בכל כוס וכוס. גם בעניין הפתילה הדריכו אליהו כי על אף שכל הפתילות כשרות, הרוצה לזכות לסגולה נפלאה זו ידליק דווקא בצמר גפן שנסרק במסרק, ויתן גודל פתילה תשיעית מכמות השמן שבכוסית, כך שאם היו עשר פתילות היו תופסות את כל החלל של השמן והפתילה.

את החנוכיה יש להניח משמאל לפתח הנכנס (כפי שדיברנו שבוע שעבר יש בעניין זה מחלוקת להלכה, אך כך היא הדרכתו של אליהו הנביא זל"ט), באופן שהיא למעלה משלושה טפחים (24 ס"מ) ולמטה מעשרה טפחים (80 ס"מ). סדר ההדלקה יהיה באופן שבכל יום מתחיל מהנר הרחוק יותר מן הפתח ואחריו יילך ויתקרב עד הנר הסמוך לפתח.

והאריך אליהו זל"ט לבאר את סודות עניינים אלו (הרוצה להתבונן בעניין זה באריכות ימצא אותו מצורף באתר העמותה)

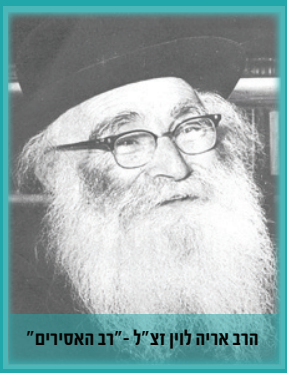
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | בכולל אנו לומדים בעיון הלכות ברכות, ונסתפקנו בשני דברים: א. מה מברכים על 'שלוה גדולה תפוחה'? ב. מה דין גריסי פנינה?

תשובה | כדי לענות על שאלות חשובות אלו נקדים ונאמר כלל ופרט. כל מין דגן, חיטה שעורה שיפון כוסמת ושיבולת שועל, אם הם עטופים עדיין בקליפה ולא נתמעכו כלל - ברכתם בורא פרי האדמה (מ"ב סי' רח ס"ק טו). אם נתמעכו קצת זה ספק גדול האם ברכתם "בורא מיני מזונות" או "בורא פרי האדמה" (שעה"צ יח), ואז ראוי לאכול את הדגן תוך כדי הסעודה. באם נתמעכו יפה ברכתם "בורא מיני מזונות".

לעומת זאת, דגן קלוף - אם הוא שלם ממש יש ספק כשנקלף מהקליפה החיצונה מה ברכתו, "בורא מיני מזונות" או "בורא פרי האדמה," (שם ס"ק טו). אם הם מעוכים ממש - "בורא מיני מזונות", אם הם נקלפו והוסר קצת מהאוכל כמו גריסי פנינה - פוסק הערוה"ש (סעיף טו) והמ"ב (שם ס"ק טו ע"פ ר"ח צאנזר מהעיר והקלויז בראד (שעה"צ ס"ק כב)) והאגרו"מ (או"ח ח"א סי' סח) שהברכה היא "בורא מיני מזונות". אם הם נחלקו - "בורא מיני מזונות" (מ"ב שם סק"ג), ואם נדבקו אפילו מעט - "בורא מיני מזונות" (שעה"צ סק"ט). וכל האמור הוא דווקא במבושלים, אבל דגן חי ברור שברכתו "בורא פרי האדמה" (שו"ע שם ס"ד).

לאחר הקדמה זו נבין ששלוה שהיא מקולפת כמובן מהקליפה, ועל ידי חום גבוה נעשית תפוחה, מכיוון שהיא ראויה לאכילה והיא מקולפת וקצת ממנה הוסר בתהליך הקילוף - ברכתה "בורא מיני מזונות". לעומת זאת, גריסי פנינה, מכיוון שהם מקולפים ויש כאלה שחלק מהאוכל הוסר מהם - ברכת "בורא מיני מזונות", אבל בכאלה שקליפתם לא הוסרה מהם הדבר תלוי האם הם חלוקים או שלמים, ולכן יש עליהם ספק "בורא מיני מזונות" או "בורא פרי האדמה", ויש להיזהר לאכול אותם רק בתוך הסעודה. לחילופין, אלו ששמים גריסי פנינה בתוך החמין שהרי הם נדבקים זה לזה - ברכתם "בורא מיני מזונות".

שאלה | מדוע מברכים על שוקולד "שהכל" ולא "בורא פרי העץ"?

תשובה | באמת מרן הגרש"ז (מנח"ש סי' צא) דן בזה באריכות ונשאר בצריך עיון, אולם מרן הרב וואזנר זצ"ל היה מבאר שמכיוון שהקקאו מר מאד וכל הדרך לאכול זה רק ע"י בישול וכו' לכן ברכתו שהכל, כי אחרת נשאל גם על תה וקפה.

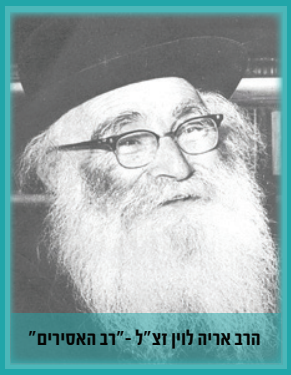
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שלום ילדים, מה שלומכם? איך אתם מרגישים?

אחרי שחלמנו עם יעקב אבינו, השבוע אנחנו בדרך למפגש מיוחד. מוכנים? מתחילים

האם קרה לכם שהייתם מחוץ לבית ורציתם כבר לחזור הביתה, למשפחה, למקום המוכר, לחברים, לשכנים?

יעקב אבינו מתגעגע הביתה, אחרי הרבה מאוד זמן שלא היה בבית, הוא רוצה לחזור לארץ כנען ולפגוש את אחיו עשיו שלא נפגש איתו עשרים שנה. איזה מרגש, נכון? רק שהפעם יעקב חושש שעשו כועס עליו מאד שאבא שלהם, יצחק, בירך אותו בברכה שעשיו חיכה לה. יעקב רוצה מאוד להיות בשלום עם עשיו אחיו. מה אתם חושבים, הוא יצליח?

האם אתם רבים לפעמים? איך אתם מתפייסים?

אם הייתם ליד יעקב אבינו, מה הייתם מציעים לו לעשות כדי להשלים עם עשו?

יעקב בוחר לפנות לעשו עם שליחים כדי לראות אם פניו לשלום או למלחמה והוא מחכה שהם יבואו עם בשורות טובות. השליחים חוזרים ואומרים ליעקב שעשו בדרך אליו עם ארבע מאות חיילים. יעקב מפחד שאולי עשו כל כך כועס עליו שהוא בדרך אליו להילחם איתו. יעקב ממש לא רוצה לריב. הוא מבקש שישלחו לעשו מתנות כדי שיסכים להתפייס איתו. עד שיביאו לעשו את המתנות, יעקב אומר לה' תודה על כל הדברים הטובים שקרו לו בדרך ומתפלל לה' שיציל אותו וימשיך את הברכה שנתן לו: "הצילני נא מיד אחי עשו".

יעקב מתכונן גם לאפשרות שעשו יבוא להילחם איתו. עשו מקבל את המתנות והלב שלו מתרכך, גם הוא מתגעגע לאחיו, הוא בטח נזכר בימים שהיו ילדים והיו משחקים יחד והוא מחפש את יעקב. בטח כל הדרך הוא ניסה לחשוב על הרגע בו הם ייפגשו אחרי עשרים שנה. יעקב פוגש את עשו, ומיד הם נותנים חיבוק זה לזה, מנשקים אחד את השני ובוכים על כל השנים שלא נפגשו, על מה שעבר עליהם אחד בלי השני, ואחרי כל זה הם מתפייסים. זה בטח היה מפגש מרגש מאוד.

האם יש אדם שאתם מתגעגעים אליו מאוד ולא פגשתם הרבה זמן? אולי אפשר להגיד לו את זה...

האם גם לכם יש מישהו שהייתם רוצים להתפייס איתו, או שאתם מכירים חברים שצריכים עזרה להתפייס? אפשר לחשוב על דרכים לעזור להם.

המשך בעמוד הבא

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שאלות על הפרשה

כמה אנשים באו עם עשיו ליעקב?

מה ביקש יעקב מה' כששמע שעשיו רוצה להילחם בו?

עד מתי נאבק יעקב עם המלאך?

כמה שילם יעקב עבור השדה?

אל מי שלח יעקב מלאכים?

בן כמה היה יצחק כשנפטר?

מי אמר למי "קטונתי מכל החסדים"?

איזה שם נוסף ליעקב?

מה שלח יעקב לעשו? (רמז: שם של אחת התפילות)

היכן מקום קבורתה של רחל?

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: office@ish-tsadik.org.il | אתר: www.ish-tsadik.org.il

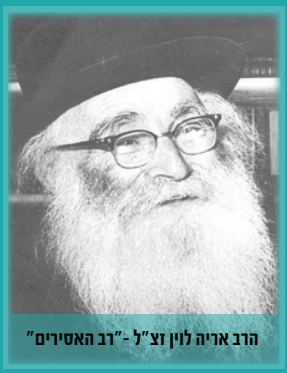
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה לוין רצה לעזור לכל אדם שפגש, עד שהיה הולך לבקר בכלא את האסירים, לעזור להם ולהגיד להם מילים טובות. לא כל אחד היה מוכן ללכת לבית כלא ולעזור לאנשים שם, כי לפעמים האנשים בכלא היו יכולים להיות כועסים כל כך על דבר אחר או על זה שהרב מגיע אליהם, להילחם במי שמגיע, להגיד מילים שיכולות לפגוע או לזלזל ברב שבא. אבל ר' אריה לא ויתר. בגלל גמילות החסדים שר' אריה היה עושה עם אותם אנשים בכלא, קראו לר' אריה "רב האסירים". הוא היה רגיש לכל אחד כמו לילדים שלו. ערב שבת אחד הגיע ר' אריה לאותו בית כלא והיה מברך את האסירים בשבת שלום בלבביות. אחד האסירים סיפר לר' אריה באותו ערב שמהיום הוא משתדל יותר בשמירת שבת. ר' אריה שאל אותו: "איך זה שקיבלת החלטה כזו? הרי לא נולדת לבית שומר תורה ומצוות, אז מה גרם לך לרצות בזה?". ענה אותו אסיר: "ברגע שהרב לחץ לי את היד ואמר לי שבת שלום, הרגשתי מאותו רגע שאני רוצה להשתדל יותר בשמירת שבת". המילים הטובות והמחממות של ר' אריה לוין הצליחו להגיע עד ללב של אותו אדם. איזה מרגש! האם מישהו ירצה להילחם בר' אריה בשעה שהוא מחבק את הידיים של בני ישראל האהובים והיה מרכך את הלב שלהם לרצות להתקדם ולעשות הטוב בעיני ה'?!

ילדים יקרים, דרך יעקב אבינו זכינו לראות שאפשר לפייס גם אדם שכועס מאוד עם רצון אמיתי, ודרך ר' אריה ראינו שאפשר לרכך גם לב קשה עם חיבוק או לחיצת יד ומבט עם עיניים טובות. מי עוד היה אוהב שלום ורודף שלום? יהי רצון שנזכה להביא שלום בין אדם לחבירו ולעשות לכמה שיותר אנשים טוב. אז למי אתם יכולים לעזור היום כדי שזה יקרה?

שבת שלום!